



KOMISJA
EUROPEJSKA

WYSOKI PRZEDSTAWICIEL UNII
DO SPRAW ZAGRANICZNYCH I
POLITYKI BEZPIECZEŃSTWA

Bruksela, dnia 22.7.2020 r.
JOIN(2020) 13 final

WSPÓLNE SPRAWOZDANIE DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**SPECJALNY REGION ADMINISTRACYJNY HONGKONG:
SPRAWOZDANIE ROCZNE ZA 2019 R.**

WSPÓLNE SPRAWOZDANIE DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

SPECJALNY REGION ADMINISTRACYJNY HONGKONG:

SPRAWOZDANIE ROCZNE ZA 2019 R.

Streszczenie

Od czasu przekazania Hongkongu Chińskiej Republice Ludowej (ChRL), które miało miejsce w 1997 r., Unia Europejska (UE) i jej państwa członkowskie uważnie obserwują zmiany polityczne i gospodarcze zachodzące w Specjalnym Regionie Administracyjnym (SRA) Hongkong. UE respektuje politykę „jednych Chin” oraz popiera zasadę „jeden kraj, dwa systemy” i jej egzekwowanie. Zgodnie z zobowiązaniem podjętym w 1997 r. wobec Parlamentu Europejskiego co roku Komisja sporządza sprawozdanie na temat zmian zachodzących w Hongkongu. Niniejsze sprawozdanie jest dwudziestym drugim z kolei i obejmuje rok 2019.

Dla Hongkongu 2019 r. był rokiem wyjątkowo trudnym, naznaczonym utrzymującymi się niepokojami społecznymi początkowo związanymi z projektem zmiany ustawy o ekstradycji, którego pierwsze czytanie odbyło się w dniu 3 kwietnia 2019 r. w Radzie Ustawodawczej. W drugiej połowie roku doszło do masowych demonstracji, protestów i związanych z nimi aktów przemocy, oblężeń uniwersytetów, aktów wandalizmu oraz zaburzania funkcjonowania sieci transportowych, portów lotniczych i innych aspektów codziennego życia. Protestujący przedstawili pięć postulatów skierowanych do rządu Hongkongu. Przyczyny tych niepokojów społecznych obejmowały zarówno kwestie polityczne, jak i kwestie społeczno-gospodarcze. Odpowiedzią rządu było wycofanie projektu ustawy o ekstradycji, skorzystanie z prerogatyw nadzwyczajnych po raz pierwszy od 1967 r. w celu uchwalenia ustawy o zakazie zakrywania twarzy oraz – w ograniczonym zakresie – otwarcie się na dialog społeczny z członkami ruchu protestacyjnego. Doniesienia o nadużyciach w szeregach policji były podstawą postulatów protestujących dotyczących przeprowadzenia szeroko zakrojonego śledztwa przez komisję śledczą. Rząd Hongkongu odmówił jednak utworzenia takiej niezależnej komisji. Obecnie Niezależna Rada ds. Skarg na Policję (IPCC) dokonuje przeglądu kilku przypadków domniemyanych nadużyć popełnionych przez policję, a na początku 2020 r. ma w opublikować wstępne sprawozdanie w tej sprawie. Kwestionuje się jednak adekwatność przysługujących jej uprawnień.

Pokojowy przebieg wyborów do rad dystryktów, które odbyły się w listopadzie, wzbudził nadzieję na spadek przemocy. Rekordowo wysoka frekwencja na poziomie 71,2 % była odzwierciedleniem wagi, jaką obywatele Hongkongu przywiązują do korzystania z przysługujących im demokratycznych praw. W następstwie wyborów do końca roku dochodziło jeszcze do zazwyczaj pokojowych masowych protestów oraz do kilku brutalnych incydentów.

UE w dalszym ciągu zachęca Specjalny Region Administracyjny (SRA) Hongkong i rząd centralny do wznowienia reformy wyborczej zgodnie z ustawą zasadniczą i osiągnięcia porozumienia w sprawie systemu wyborczego, który będzie bardziej demokratyczny, sprawiedliwy, otwarty i przejrzysty. Dzięki wprowadzeniu wyborów powszechnych rząd Hongkongu cieszyłby się większym poparciem społecznym i legitymacją, które umożliwiłyby osiągnięcie celów gospodarczych i rozwiązanie kwestii społeczno-ekonomicznych. Potrzebna jest przekonująca reakcja na niezadowolenie wyrażone w ramach bieżących protestów w celu długoterminowego zabezpieczenia stabilności Hongkongu.

Nasiliły się obawy dotyczące naruszenia zasady „jeden kraj, dwa systemy” oraz autonomii Hongkongu. Ogólnie rzecz biorąc, w Hongkongu nadal obowiązują podstawowe swobody, a praworządność i niezawisłość sędziowska pozostają kluczowymi gwarancjami. Pojawiły się jednak pewne niepokojące tendencje związane z poszanowaniem wolności słowa, w szczególności w kontekście bieżącego protestu. W komentarzach sformułowanych w reakcji na wyrok Wysokiego Trybunału (High Court) z dnia 18 listopada w sprawie stwierdzenia niekonstytucyjności ustawy o zakazie zasłaniania twarzy Pekin sugerował, że sądy w Hongkongu nie mogą orzekać o konstytucyjności prawodawstwa Hongkongu ani o jego zgodności z ustawą zasadniczą. Jakikolwiek kroki mające na celu ograniczenie prerogatyw sądów w tym zakresie prowadziłyby do naruszenia autonomii Hongkongu, w tym niezależności jego systemu sądownictwa oraz jego praworządności. System antykorupcyjny nadal działa skutecznie i niezawodnie.

W znaczeniu gospodarczym rok 2019 był dla Hongkongu trudny i wiązał się ze spadkiem PKB o 1,2 % oraz pierwszym deficytem budżetowym od 15 lat. Wynikało to w dużej mierze z czynników zewnętrznych wstępujących już pod koniec 2018 r., tj. spowolnienia chińskiej gospodarki i wojny handlowej między Stanami Zjednoczonymi a Chinami, lecz kluczowe znaczenie miały niepokoje społeczne z drugiej połowy 2019 r., zwłaszcza dla sektorów związanych z turystyką. Hongkong dysponuje jednak znacznymi rezerwami podatkowymi i walut obcych, które umożliwiają mu stawienie czoła wymagającym okolicznościom, zapewnienie stabilności walutowej oraz wspieranie działalności gospodarczej. Sektory finansowy i bankowy zachowują odporność i wysoką konkurencyjność, co pozwala Hongkongowi na utrzymanie się w światowej czołówce w dziedzinie pierwszych ofert publicznych (IPO) oraz na uniknięcie powodowanego paniką odpływu kapitału.

Europejskie środowisko biznesowe w Hongkongu w różnym stopniu odczuło skutki warunków ekonomicznych i niepokojów społecznych. Europejskie przedsiębiorstwa przeważnie obrały strategię polegającą na oczekiwaniu na rozwój sytuacji, jednak są głęboko zaniepokojone impasem politycznym, przemocą i bezprecedensowym naciskiem wywieranym na przedsiębiorstwa. Europejska wspólnota biznesowa ceni sobie w Hongkongu solidny system prawny, niezależność sądowniczą, przysługujące tam podstawowe prawa i wolności oraz środowisko biznesowe wolne od wpływów politycznych, które to czynniki stanowią główną przyczynę konkurencyjności tego regionu. Jakikolwiek ograniczenie tych atutów wpłynęłoby negatywnie na atrakcyjność Hongkongu w tym zakresie oraz na tamtejsze wiodące centra biznesowe.

W ciągu roku UE wydała kilka oświadczeń i deklaracji. Rzecznik UE wydał trzy oświadczenia w dniach 12 czerwca, 1 lipca i 13 sierpnia. Wysoki przedstawiciel wydał trzy deklaracje w imieniu Unii Europejskiej w dniach 17 sierpnia, 2 października i 18 listopada. W deklaracjach tych podkreślono między innymi kwestie dotyczące następujących potrzeb:

- odrzucenia przemocy;
- angażowania się w inkluzywny dialog, jednocześnie zaznaczając gotowość Unii Europejskiej do wspierania tych, którzy są gotowi pracować na rzecz złagodzenia konfliktu i ustanowienia takiego dialogu;
- zapewnienia poszanowania podstawowych wolności;
- wszczęcia szeroko zakrojonego dochodzenia w sprawie przemocy, użycia siły oraz przyczyn protestów.

W dniu 18 lipca Parlament Europejski przeprowadził debatę dotyczącą Hongkongu oraz przyjął rezolucję w tej sprawie.

Rozwój sytuacji politycznej

Rok 2019 upłynął pod znakiem debaty na temat projektu **ustawy o zbiegłych przestępcach i wzajemnej pomocy prawnej w sprawach karnych („projekt ustawy o ekstradycji”)** oraz masowych protestów spowodowanych zaproponowanym środkiem. W lutym 2019 r. Biuro Bezpieczeństwa Hongkongu zgłosiło wspomniany projekt w celu ułatwienia ekstradycji przestępców do Chin, Tajwanu i innych miejsc. Brak podstawy do ekstradycji do Tajwanu obywatela Hongkongu, któremu postawiono zarzut zabójstwa, był przedstawiany jako jedno z uzasadnień przedmiotowej reformy.

Projekt ustawy o ekstradycji spotkał się z ostrą krytyką przedstawicieli zawodów prawniczych, przedsiębiorców i społeczeństwa obywatelskiego. Głównym powodem krytyki było to, że pierwotny projekt obejmował szeroki katalog przestępstw i nie przewidywał wystarczającej kontroli proponowanych przypadków ekstradycji, oraz to, że system prawny w Chinach kontynentalnych nie zapewniał odpowiedniej ochrony praw człowieka i sprawiedliwości proceduralnej. W odpowiedzi rząd Hongkongu dokonał przeglądu projektu, zmniejszając katalog czynów zabronionych mogących stanowić podstawę do ekstradycji z 46 do 37 oraz wprowadzając przepis, zgodnie z którym czyny zabronione mogące stanowić podstawę do ekstradycji muszą być zagrożone karą ponad trzech lata pozbawienia wolności. Publiczny sprzeciw wobec projektu przybrał na sile, co objawiało się w licznych wiecach i ożywionych debatach w Radzie Ustawodawczej (LegCo).

Ponieważ spór w tej sprawie się nasilał, władze ograniczyły kontrolę projektu ustawy przez komisję przy Radzie Ustawodawczej. Włączenie dodatkowych zabezpieczeń do projektu ustawy nie osłabiło sprzeciwu ze strony społeczeństwa. Zdaniem organizacji Civil Human Rights Front w proteście przeciwko projektowi ustawy, który odbył się w dniu 9 czerwca, wzięło udział milion osób. W dniu 15 czerwca szefowa administracji Hongkongu Carrie Lam ogłosiła zawieszenie, lecz nie wycofanie projektu ustawy o ekstradycji. Według doniesień w kolejnym marszu w dniu 16 czerwca wzięły udział dwa miliony uczestników – było to największe tego typu zgromadzenie w historii Hongkongu. Oba marsze miały charakter pokojowy. Następnie gmach Rady Ustawodawczej i inne budynki rządowe stały się przedmiotem zainteresowania protestujących. W dniu 1 lipca część protestujących splądrowała gmach Rady Ustawodawczej, wyrządzając poważne szkody, co skutkowało zamknięciem budynku na trzy miesiące. Brutalne ataki na pasażerów, których dokonała grupa zamaskowanych mężczyzn na stacji szybkiej kolei MTR w Yuen Long, spotkały się z protestami publicznymi. Atak miał miejsce po marszu przeciwko projektowi ustawy o ekstradycji; poprzedziły go ostrzeżenia, że protestujący spotkają się z odwetem, jeżeli udadzą się do Yuen Long. Policja spotkała się z ostrą krytyką związaną z brakiem odpowiednio szybkiej reakcji w celu powstrzymania przemocy. Wspomniane zdarzenie jest obecnie analizowane przez IPCC.

Projekt oficjalnie wycofano w całości dopiero w dniu 23 października. Częściowe ustępstwa w czerwcu nie doprowadziły do stłumienia protestów, a protestujący wygłaszają obecnie pięć postulatów:

1. oficjalne wycofanie projektu ustawy;
2. powołanie niezależnej komisji śledczej w celu zbadania spraw dotyczących domniemyanych nadużyć w szeregach policji w czasie niepokojów społecznych;
3. zaprzestanie stosowania przez władze określenia „zamieszki” w odniesieniu do protestów, ponieważ odnośne przestępstwo jest zagrożone karą ciężkiego więzienia do lat 10;
4. amnestia dla aresztowanych; oraz

5. wprowadzenie powszechnych wyborów szefa administracji Hongkongu oraz członków Rady Ustawodawczej – zgodnie z przepisami ustawy zasadniczej.

W trakcie protestów wykształciła się taktyka pozbawionego liderów, lecz dobrze zorganizowanego ruchu protestacyjnego. Oprócz zwykłych, dozwolonych i niedozwolonych wieców i pochodów wielokrotnie dochodziło do blokad systemu transportowego w Hongkongu. Masowe strajki okupacyjne i protesty, do których doszło w międzynarodowym porcie lotniczym w okresie od lipca do września, spowodowały poważne zakłócenia usług i doprowadziły do nałożenia ograniczeń w dostępie do terminali. System szybkiej kolei MTR stał się szczególnym celem rozruchów i aktów wandalizmu w związku z twierdzeniami protestujących, jakoby przedsiębiorstwo odpowiedzialne za obsługę systemu działało w zмовie z rządem, aby uniemożliwić protesty za pomocą takich środków jak zamknięcie stacji w miejscach, w których odbywały się protesty. Sieci przedsiębiorstw, których właściciele lub kierownictwo uważa się za życzliwe wobec Pekinu, również stały się celem aktów wandalizmu.

Niektóre z protestów wiązały się z licznymi i poważnymi aktami przemocy, między innymi rzucaniem butelek zapalających i ciskaniem innymi przedmiotami. Pojawiają się obawy związane z radykalizacją niektórych uczestników ruchu protestacyjnego. Policja często uciekała się do rozpylania gazu łzawiącego i wystrzeliwania gumowych kul i pocisków niepenetrujących. Wystrzelono również ostrą amunicję. W ciągu roku odkryto kilka improwizowanych urządzeń wybuchowych. W listopadzie jeden z protestujących poniósł poważne obrażenia, po tym jak został postrzelony w brzuch przez policję, inny protestujący zmarł wskutek upadku z parkingu, a jeden mężczyzna został poważnie ranny po tym, jak został podpalony wskutek kłótni z protestującymi.

Podniesiono **liczne zarzuty dotyczące nieproporcjonalnych środków i nadużyć po stronie organów ścigania.** Niektóre przypadki takich nadużyć uchwycono na nagraniach. Takie zarzuty rozpatruje IPCC, której zadaniem jest sporządzenie przed początkiem 2020 r. publicznego sprawozdania z działalności służb podczas protestów. Wiele osób zaangażowanych w ruch protestacyjny nie ma zaufania do IPCC, której wiarygodność została podważona, gdy organ złożony z pięciu ekspertów międzynarodowych wyznaczonych przez rząd we wrześniu 2019 r. do pomocy w pracy Rady zrezygnował. Eksperci stwierdzili oficjalnie, że IPCC nie posiadała odpowiednich uprawnień i zdolności dochodzeniowych. Publikacja sprawozdania okresowego IPCC opóźniła się w związku z oczekiwaniem na wynik kontroli sądowej mającej na celu ustalenie, czy IPCC posiada odpowiednie uprawnienia do prowadzenia postępowań wyjaśniających dotyczących niepokojów społecznych.

W listopadzie **demonstrujący zajęli kampusy uniwersyteckie.** Na terenie Uniwersytetu Chińskiego i Politechniki doszło do brutalnych starć z policją oraz do kilkudniowych oblężeń. Wiele osób zostało rannych lub aresztowanych. Kilka ważnych osobistości ze społeczeństwa obywatelskiego, w tym osoby tradycyjnie bliskie Pekinowi, podjęło działania na rzecz mediacji między policją a protestującymi, zapewniając bezpieczny przejazd niektórym protestującym. Pojawiły się poważne obawy związane z aresztowaniem i złym traktowaniem pracowników medycznych świadczących opiekę medyczną w nagłych wypadkach na Politechnice; zauważono, że odwodziło to rannych protestujących od korzystania z pomocy lekarskiej i naruszało normy humanitarne. W wyniku zniszczeń zabudowań oraz napiętej atmosfery skrócono czas trwania semestrów na uniwersytecie, co w konsekwencji prowadziło do przejścia na tryb uczenia się na odległość. Po wyborach do rad dystryktów w listopadzie nastąpił spokojniejszy okres przypadający na grudzień, w którym powrócono do zwykle pokojowych wieców i marszów. Policja wykazała się większą gotowością do wydawania zezwoleń na zgromadzenia, a organizacji Civic Human Rights Front (CHRF) pozwolono na organizację marszu po raz pierwszy od sierpnia. Ruch protestacyjny w dalszym ciągu cieszy

się szerokim poparciem: frekwencja w przypadku legalnych marszów utrzymała się na wysokim poziomie, przy czym CHFR szacuje, że w dniu 8 grudnia 800 000 osób wzięło udział w marszu w celu uczczenia Dnia Praw Człowieka ONZ.

Odpowiedź rządu Hongkongu na utrzymujące się niepokoje społeczne obejmowała skorzystanie z dalekosiężnych prerogatyw nadzwyczajnych ustanowionych w czasach kolonialnych. W październiku szefowa administracji Hongkongu podczas posiedzenia Rady powołała się na rozporządzenie w sprawie stanu nadzwyczajnego (ERO) z 1922 r. w celu wydania rozporządzenia zakazującego zakrywania twarzy podczas zgromadzeń publicznych, który stał się skuteczny w dniu 5 października („rozporządzenie w sprawie zakazu zakrywania twarzy”). Był to pierwszy przypadek wykorzystania tych prerogatyw od 1967 r. Chociaż rozwiązanie to cieszyło się poparciem wielu osób z kręgów politycznych sprzyjających elitom, było ono również ostro krytykowane ze względu na ograniczenie swobód osobistych, z którym się wiązało, jego nieegzekwowalność oraz brak kontroli, która przysługuje posłom.

W sprawie skargi Wysoki Trybunał orzekł w dniu 18 listopada, że rozporządzenie jest niezgodne z ustawą zasadniczą, a wynikające z ustawy ograniczenia praw uznał za nieproporcjonalne w stosunku do zgodnych z prawem celów rządowych. Obecnie sprawę rozpoznaje Sąd Najwyższy.

W dniu 26 września Carrie Lam zmierzyła się z trudnymi pytaniami ze strony 150 członków społeczeństwa obywatelskiego podczas jedynego dotychczas spotkania umożliwiającego **dialog społeczny**. W ramach Urzędu ds. Innowacji i Koordynacji administracji powołano Urząd ds. Dialogu mający na celu kierowanie działaniami w zakresie dialogu społecznego. Międzynarodowi partnerzy, w tym UE, wezwali do zintensyfikowania dialogu w celu załagodzenia zaistniałej sytuacji. Społeczeństwo obywatelskie również dążyło do wspierania dialogu.

W dniu 21 listopada Kongres Stanów Zjednoczonych uchwalił **ustawę o prawach człowieka i demokracji w Hongkongu** oraz ustawę o polityce Stanów Zjednoczonych wobec Hongkongu (PROTECT Hong Kong Act). Rząd Chińskiej Republiki Ludowej i administracja Hongkongu ostro skrytykowały to posunięcie. Wielu uczestników ruchu protestacyjnego odebrało je jednak pozytywnie. Pierwsza z wspomnianych ustaw przewiduje regularną oceną stopnia utrzymania autonomii Hongkongu w związku ze specjalnym statusem handlowym przyznanym Hongkongowi przez Stany Zjednoczone oraz stanowi podstawę ewentualnych sankcji przeciwko osobom naruszającym prawa człowieka w Hongkongu. W drugiej ustawie przewidziano zakaz wywozu niektórych towarów stanowiących wyposażenie organów ścigania do Hongkongu.

Wybory do rad dystryktów odbyły się w dniu 24 listopada mimo obaw niektórych członków ruchu protestacyjnego związanych z ewentualnością zawieszenia głosowania w związku z niepokojami społecznymi. Okres kampanii upłynął w atmosferze przemocy, która objawiała się kilkoma atakami na kandydatów oraz napadami na siedziby partii. Same wybory odbyły się jednak w pokojowej atmosferze, a frekwencja okazała się historycznie wysoka i wyniosła 71,2 %. Prodemokratyczni członkowie zdobyli 395 spośród 452 mandatów i uzyskali większość w 17 spośród 18 rad. Rady dystryktu mają ograniczone uprawnienia w zakresie doradztwa i polityki, a dodatkowo nadzorują znaczące budżety. Członkowie rady dystryktu wyznaczają jednak 117 spośród 1200 mandatów komisji wyborczej, która wybiera szefa administracji; obecnie prodemokratyczna frakcja komisji wyborczej została wzmocniona przed kolejnym przewidzianym powołaniem szefa administracji w 2022 r.

Bieżące niepokoje społeczne i reakcja rządu na te wydarzenia skutkują zmniejszeniem poparcia społecznego dla administracji. Wyniki badania opinii publicznej opublikowane

w październiku wykazały, że poparcia dla szefowej administracji spadło do historycznie niskiego poziomu wynoszącego 20,2 %. Inne badania przeprowadzone pod koniec roku podkreśliły szkodliwy wpływ protestów na zaufanie publiczne do władz.

W ciągu roku UE wydała kilka oświadczeń i deklaracji w odpowiedzi na rozwój wydarzeń w Hongkongu. Wysoka przedstawiciel Unii do spraw zagranicznych i polityki bezpieczeństwa (WP) wydała deklaracje w imieniu UE w dniach 18 listopada, 2 października i 17 sierpnia. Ponadto w dniu 17 sierpnia wydano wspólne oświadczenie z ministrem spraw zagranicznych Kanady. Rzecznik wysokiej przedstawiciela wydał trzy oświadczenia w dniach 13 sierpnia, 1 lipca i 12 czerwca. W dniu 18 lipca Parlament Europejski przeprowadził nadzwyczajną debatę dotyczącą sytuacji w Hongkongu oraz przyjął rezolucję w tej sprawie. Do sytuacji w Hongkongu odniesiono się w oświadczeniach UE skierowanych do Trzeciego Komitetu Zgromadzenia Ogólnego ONZ oraz Rady Praw Człowieka ONZ.

Prawa, wolności i równość szans

Przejawy samostanowienia lub niezależności w dalszym ciągu prowadziły do wykluczenia z procedur wyborczych. Joshui Wongowi, sekretarzowi generalnemu partii Demosistō, odmówiono możliwości startowania w wyborach do rady dystryktu w dniu 24 listopada. Był on jedyną zdyskwalifikowaną osobą spośród 1 098 kandydatów na członka rady dystryktu. W trzech pismach skierowanych do władz oraz w odpowiedzi na pytania męża zaufania Joshua Wong zdystansował się od wyrażonego wcześniej poparcia dla niepodległości. W ramach uzasadnienia dyskwalifikacji mąż zaufania argumentował, że w rzeczywistości ani Wong, ani partia Demosistō nie zmienili opinii na temat niepodległości.

We wrześniu 2019 r. Wysoki Trybunał orzekł w sprawie odmówienia Agnes Chow możliwości kandydowania w wyborach uzupełniających do Rady Ustawodawczej w 2018 r. ze względu na jej członkostwo w partii Demosistō oraz nakłanianie do samostanowienia. Wysoki Trybunał uwzględnił apelację Agnes Chow, stwierdzając, że nie miała ona przysługującej jej w myśl zasady sprawiedliwego procesu możliwości złożenia odpowiedzi na zarzut naruszenia ustawy zasadniczej. Sędzia orzekł, że doszło do „naruszenia zasady sprawiedliwości naturalnej lub prawa do rzetelnego procesu sądowego”. W sentencji wyroku dodał jednak, że nakłanianie do samostanowienia lub niepodległości nie byłoby zgodne z ustawą zasadniczą.

Media w Hongkongu, w tym media internetowe, pozostają zróżnicowane i w dalszym ciągu charakteryzują się wysokim poziomem wolności. Niemniej pojawiają się obawy dotyczące wpływu politycznego na niektóre sfery medialne oraz dotyczące autocenzury. Dodatkowo pojawiły się obawy dotyczące rzekomego piętnowania dziennikarzy, w tym stosowania przemocy przez policję w trakcie protestów, oraz dotyczące zakłócania pracy dziennikarzy w kontekście niepokojów społecznych. Między innymi Klub Zagranicznych Korespondentów oraz Stowarzyszenie Dziennikarzy Hongkongu wydały w tej sprawie oświadczenia¹. Hongkong uplasował się na 73. miejscu pod względem światowego wskaźnika wolności prasy według danych zgromadzonych przez Reporterów bez Granic (RSF).

Podczas tego trudnego roku z punktu widzenia porządku publicznego **wolność zgromadzeń** była powszechnie respektowana, a władze udzielały zezwoleń na liczne publiczne wiece i marsze. W miarę nasilania się przemocy częstszą reakcją stała się odmowa udzielenia

¹ Obie te organizacje wydały specjalne oświadczenia w sprawie przemocy, z których wszystkie są dostępne na następującej stronie internetowej: https://www.fcchk.org/fcc-statements/?wpv_aux_current_post_id=1532&wpv_view_count=861-TCPID1532&wpv_paged=2

zezwolenia na tego rodzaju zgromadzenia. Jednym ze skutków była większa tendencja do organizowania nielegalnych zgromadzeń obarczonych ryzykiem konfrontacji między protestującymi a policją.

Praw osób LGBTI. Nowy przewodniczący Komisji ds. Równouprawnienia (EOC), Ricky Chu Man-kin, zasygnalizował podjęcie działań na rzecz promowania środków antydyskryminacyjnych mających na celu ochroną praw osób LGBTI. Obecnie prawodawstwo dotyczące równouprawnienia obejmuje wyłącznie takie przesłanki jak płeć, niepełnoprawność, rasę i sytuację rodzinną. Powództwa wytoczone przed sądy przez aktywistów LGBTI przyczyniły się w pewnym stopniu do uskutecznienia reformy przepisów. W oczekiwaniu do coroczną parady LGBTI biuro UE przyłączyło się do innych działań.

Hongkong w dalszym ciągu dokładał starań, aby zapobiec **handlowi ludźmi**, i przygotował w tym celu plan działania. Przewidziano dodatkowe fundusze na środki w tym zakresie takie jak identyfikowanie potencjalnych ofiar. Zastosowanie pakietu ustaw zamiast pojedynczej ustawy w celu walki z handlem ludźmi uznawano za niedociągnięcie w odpowiedzi Hongkongu na zaistniałą sytuację. UE i Hongkong kontynuowały ścisłą współpracę w tym zakresie. Tematykę handlu ludźmi poruszono w listopadzie podczas dorocznego spotkania w ramach zorganizowanego dialogu UE–Hongkong. Czwarte doroczne warsztaty UE–Hongkong dotyczące zapobiegania handlu ludźmi finansowane w ramach unijnego instrumentu TAIEX odbyły się w dniach 12–13 grudnia. W ich trakcie odniesiono się do kwestii budzących wspólne obawy, takich jak współpraca ze społeczeństwem obywatelskim oraz sektorem prywatnym, a także handel dziećmi.

Pewne niedociągnięcia utrzymują się w zakresie zapewniania skutecznej ochrony prawnej **zagranicznym pracownikom domowym**. Ustawowe minimalne wynagrodzenie nie ma zastosowania do tego typu pracowników, pracownicy ci muszą mieszkać ze swoimi pracodawcami i znaleźć pracę w okresie dwóch tygodni od utraty zatrudnienia pod rygorem deportacji. Rząd podjął pewne kroki w odpowiedzi na te obawy, między innymi utworzył specjalną gorącą linię przeznaczoną dla zagranicznych pracowników domowych szukających porady lub pomocy. Wprowadzono również zintensyfikowane poszukiwanie takich pracowników w celu dojścia do przypadków handlu ludźmi oraz pracy przymusowej. W dniu 15 września na Uniwersytecie Chińskim biuro UE zorganizowało pokaz filmu i dyskusję panelową na temat praw zagranicznych pracowników domowych.

Ubóstwo i nierówność nadal stanowią prawdziwy problem, a około 20 % populacji żyje poniżej progu ubóstwa. Na tym najdroższym rynku nieruchomości na świecie tylko nieliczni mogą sobie pozwolić na zakup domu, a niemal 45 % populacji mieszka w wynajętych publicznych zasobach mieszkaniowych. W swoim orędziu politycznym z dnia 16 października szefowa administracji zapowiedziała kilka środków mających na celu rozwiązywanie problemów natury społeczno-gospodarczej.

System **antykorupcyjny** nadal działa skutecznie i niezawodnie. Hongkong cieszy się bardzo wysokimi standardami przejrzystości i środków antykorupcyjnych. Zarówno władze, jak i przywódcy polityczni i wiodące przedsiębiorstwa, rozumieją, że przejrzystość ma podstawowe znaczenie dla Hongkongu w utrzymywaniu silnej pozycji jako międzynarodowego centrum biznesowego.

Zmiany gospodarcze

W 2019 r. sytuacja gospodarcza Hongkongu uległa znacznego pogorszeniu, a recesja gospodarcza wyniosła 1,2 % PKB. W pierwszej połowie roku odnotowano kontynuację spowolnienia gospodarczego zapoczątkowanego w 2018 r., co doprowadziło do wzrostu PKB wynoszącego jedynie 0,6 % w stosunku do roku poprzedzającego. Fakt, że ekonomia Hongkongu opiera się na handlu i finansach międzynarodowych, oraz odgrywana przez Hongkong rola pomostu handlowego, biznesowego i finansowego między Chinami a resztą świata sprawiają, że region ten jest szczególnie narażony na wpływy zewnętrzne oraz zmiany zachodzące w Chinach kontynentalnych. Z początkiem niepokojów społecznych w czerwcu gospodarka Hongkongu wpadła w recesję, a w drugiej połowie roku PKB zmalało o -2,8 %.

Do końca 2019 r. Hongkong odnotował **pierwszy deficyt budżetowy** w ciągu ostatnich 15 lat wynikający z ograniczenia sprzedaży gruntów i dochodów podatkowych oraz wzrostu wydatków. We wrześniu agencja Fitch Ratings obniżyła rating kredytowy Hongkongu do poziomu AA (spadek z poziomu AA+) z perspektywą negatywną, a agencja Moody's również zmieniła perspektywę ratingu Hongkongu na negatywną. Niemniej nawet po obniżeniu ratingi tego regionu utrzymały się na solidnym poziomie w obrębie klasy inwestycyjnej, a Hongkong dysponuje dużymi rezerwami podatkowymi wynoszącymi około 40 % PKB.

Handel zagraniczny Hongkongu ucierpiał ze względu na trudne okoliczności zewnętrzne. Wywóz i przywóz towarów spadły odpowiednio o 4,1 % i 6,5 % na przestrzeni roku. To z kolei wywołało efekt lawinowy w zakresie sektorów usług powiązanych z handlem, które odpowiadają za około 20 % zatrudnienia i PKB w Hongkongu. Ponadto w drugiej połowie roku odnotowano raptowny **spadek sprzedaży detalicznej** o 11,1 % w ujęciu rocznym spowodowany niepokojami społecznymi. Ograniczenie handlu zagranicznego, sprzedaży detalicznej oraz wzrostu PKB rozpoczęło się w 2018 r., wskazując na spowolnienie gospodarcze na dużo wcześniej niż z chwilą rozpoczęcia niepokojów społecznych w czerwcu.

Jedną z najbardziej widocznych konsekwencji niepokojów społecznych jest **spadek liczby turystów**. Po czerwcu przyjazdy turystów zmalały o 39 % w stosunku do roku poprzedzającego. Tradycyjnie około 80 % turystów pochodzi z Chin kontynentalnych, przy czym szacuje się, że przyczyniają się oni do około 40 % łącznej sprzedaży detalicznej w mieście, w szczególności w sektorze produktów luksusowych. Oprócz sprzedaży detalicznej spadek przyjazdów turystów był również silnie odczuwalny w sektorze hotelarsko-gastronomicznym, sektorze żywności i napojów oraz sektorze transportu.

Mimo pogorszenia koniunktury gospodarczej **bezrobocie** wzrosło zaledwie w sposób marginalny – z poziomu 2,8 % w ostatnim kwartale 2018 r. do poziomu 3,3 % w ostatnim kwartale 2019 r. Rynek pracy mógłby się jednak znaleźć w napiętej sytuacji, gdyby gospodarka nie ożywiła się. Inflacja pozostała pod kontrolą, a inflacja ceny konsumpcyjnej wyniosła 3 % w ujęciu rocznym.

Ceny **nieruchomości** spadły o 4,5 % w okresie od maja do grudnia, lecz dzięki dobremu początkowi roku ceny w 2019 r. były o 5,4 % wyższe w ujęciu rocznym. Hongkong pozostaje w skali globalnej jednym z najmniej przystępnych cenowo ośrodków miejskich dla nabywców nieruchomości. Średni czas oczekiwania na wynajęcie publicznych zasobów mieszkaniowych wydłużył się do 5,4 roku.

Mimo iż sektor finansowy jest bardziej odporny niż pozostała część gospodarki – ze względu na silne uzależnienie od Chin i regionu oraz stosunkowo małą wagę lokalnych operacji – skutki pogorszenia koniunktury gospodarczej nie ominęły go w zupełności. Liczba pierwszych ofert publicznych (IPO) spadła w trzecim kwartale, lecz później ponownie wzrosła począwszy od września – w tym notowania równoległe szeroko reklamowanej spółki Alibaba. W ciągu roku Hongkongowi udało się nawet zachować pierwsze miejsce w światowej czołówce centrów pierwszych ofert publicznych. Dzielne obroty na rynku

spadły jednak o 18,9 % w stosunku do roku poprzedzającego, a indeks Hang Seng pozostał w tyle za innymi głównymi indeksami. Trendy na giełdzie pozostawały pod silnym wpływem wydarzeń w Chinach kontynentalnych oraz bieżących napięć handlowych między Stanami Zjednoczonymi a Chinami. Sektor bankowy utrzymał jednak stabilną pozycję, a poziom kapitalizacji i płynności banków przewyższał normy międzynarodowe. Hongkong dysponuje również dużymi rezerwami walut obcych w celu wsparcia zarządu walutą dolara Hongkongu i w dużej mierze uniknął powodowanego paniką odpływu kapitału.

Hongkong kontynuował swoją renomę ośrodka **zielonego finansowania** wynikającą z tamtejszej branży zarządzania aktywami oraz rządowej polityki wspierającej zielone finansowanie. W maju 2019 r. Hongkong zebrał 1 mld USD za sprawą inauguracyjnych zielonych obligacji skarbowych nominowanych w dolarach amerykańskich. W 2019 r. władze Hongkongu skupiły się również na rozwoju infrastruktury rynkowej (tj. na budowie ośrodka zielonego finansowania w ramach instytucji finansowych).

W 2019 r. przeprowadzono **reformę dotyczącą audytu**, w ramach której Radę ds. Sprawozdawczości Finansowej (FRC) przekształcono w niezależny organ nadzorczy kontrolujący audytorów i promujący przejście z samoregulacji na niezależny nadzór – zgodnie z normami międzynarodowymi. W listopadzie 2019 r. Komisja Papierów Wartościowych i Kontraktów Terminowych przyjęła nowe podejście regulacyjne dotyczące **wirtualnych platform obrotu aktywami** oparte na zasadzie dobrowolności. Wyłącznie operatorzy spełniający wysokie normy regulacyjne mogą uzyskać zezwolenie. Kontynuowano prace nad **systemem szybkich płatności Faster Payment (FPS)** oferującym wzajemnie połączone cyfrowe portfele różnych banków, w tym na potrzeby płatności w CNY. Mimo że cyfrowe portfele oferuje się również w Chinach kontynentalnych, nie jest tam jeszcze dostępne ich wzajemne połączenie.

Jeżeli chodzi o **wsparcie gospodarki przez rząd Hongkongu**, Urząd Monetarny Hongkongu (HKMA) zdołał przestrzegać System Rezerwy Federalnej Stanów Zjednoczonych i obniżył stopy procentowe kilkakrotnie w ciągu roku. W październiku obniżono również rezerwę antycykliczną z poziomu 2,5 % do poziomu 2 % w celu wsparcia kredytów bankowych. Jeżeli chodzi o kwestie podatkowe, rząd przyjął pakiety środków dotyczących ulg podatkowych o wartości 30 mld HKD (3,5 mld EUR). Doszło do tego w dużej mierze w celu ograniczenia obciążenia finansowego ponoszonego przez gospodarstwa domowe, wsparcia małych i średnich przedsiębiorstw oraz wsparcia sektora transportowego i turystycznego. Obserwatorzy krytykowali pakiety za ich zbyt ograniczony zakres, odpowiadający zaledwie 1 % PKB. Na tym etapie warto zauważyć, że w listopadzie Międzynarodowy Fundusz Walutowy zalecił zwiększenie wydatków publicznych w celu wsparcia gospodarki oraz sprostania wyzwaniom strukturalnym (niedobór zasobów mieszkaniowych, nierówności dochodowe itp.).

W październiku szefowa administracji ogłosiła **orędzie polityczne na 2019 r.**, w którym skupiła się na mieszkalnictwie i opiece społecznej. Jeżeli chodzi o opiekę społeczną, w orędziu częściowo powtarzają się informacje o zapowiadzianym wcześniej pakiecie ulg, a dodatkowo pojawia się informacja o wprowadzeniu zestawu nowych środków. Jeżeli chodzi o mieszkalnictwo, najbardziej uderzającą propozycją było wykorzystanie rozporządzenia w sprawie wywłaszczenia gruntów (Lands Resumption Ordinance) do odebrania deweloperom gruntów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową wielorodzinną i wykorzystanie ich na potrzeby mieszkalnictwa publicznego.

Na przestrzeni 2019 r. **europejskie przedsiębiorstwa** w przeważającej mierze utrzymały podejście polegające na oczekiwaniu na rozwój sytuacji. Spółki te, które wykorzystują Hongkong jako regionalny ośrodek na region Azji i Pacyfiku, szczególnie mocno odczuły

skutki wojny handlowej między Stanami Zjednoczonymi i Chinami oraz osłabienia handlu światowego. Dla przedsiębiorstw skupiających się na lokalnej sprzedaży główny problem stanowiły niepokoje społeczne, w szczególności w sektorze sprzedaży detalicznej (w szczególności towarów luksusowych) i w sektorze żywności i napojów. W tych sektorach odnotowano znaczne ograniczenia sprzedaży, czego główną przyczyną był raptowny spadek wydatków turystów i konsumentów. Niektóre przedsiębiorstwa podjęły decyzję o ograniczeniu działalności. Jeżeli sytuacja nie ulegnie poprawie, przedsiębiorstwa mogłyby zostać zmuszone do rozważenia dalszych środków.

Wycofany już projekt ustawy o ekstradycji oraz przebieg procesu legislacyjnego stanowiły przedmiot poważnych obaw europejskiej społeczności biznesowej. Po rozpoczęciu się niepokoїв społecznych europejskie przedsiębiorstwa jednogłośnie potępiły przemoc, wyrażając swoją głęboką obawę dotyczącą politycznego impasu oraz jego wpływu na klimat biznesowy w Hongkongu.

Rosnące naciski polityczne i ingerencja w prowadzenie zwykłej działalności gospodarczej w 2019 r. stanowiły w Hongkongu nowość i były bacznie obserwowane przez całą społeczność biznesową. Skuteczność operacyjną Hongkongu, jego rola jako głównego centrum finansowego offshore dla Chin kontynentalnych, wysoki poziom autonomii, niezależny system sądownictwa oraz bardziej powszechne przestrzeganie praworządności uznaje się za jego kluczową przewagę konkurencyjną. Utrata któregośkolwiek z tych atrybutów sprawiłaby, że Hongkong stałby się mniej atrakcyjny jako międzynarodowe centrum biznesowe.

Polityka handlowa i inna

W marcu Hongkong podpisał **umowę o wolnym handlu** (FTA) z Australią. W 2019 r. FTA ze Stowarzyszeniem Narodów Azji Południowo-Wschodniej (podpisane w 2017 r.) weszło w życie w odniesieniu do Laosu, Mjanmy, Singapuru, Tajlandii, Wietnamu i Malezji. Ponadto Hongkong publicznie ogłosił swój zamiar przystąpienia do Wszechstronnego Regionalnego Partnerstwa Ekonomicznego (RCEP) oraz negocjowania kolejnych FTA, w szczególności z Tajlandią oraz ze Zjednoczonym Królestwem po jego odejściu z UE. W 2019 r. nie zawarto żadnych nowych umów w sprawie wzajemnego popierania i ochrony inwestycji, chociaż trwają negocjacje z Rosją, Iranem i Turcją.

Promowanie **badan naukowych i innowacji** pozostaje sprawą priorytetową dla rządu Hongkongu: w orędziu politycznym szefowa administracji ogłosiła intensyfikację kilku programów wsparcia innowacji i technologii. W celu wspierania innowacji Hongkong wprowadził również oryginalny system przyznawania patentów. Innowacje promuje się również w dziedzinie finansów, mając na celu sprawienie, aby Hongkong stał się liderem technologii na potrzeby świadczenia usług finansowych (tzw. fintech) oraz zielonego finansowania. W 2019 r. miało miejsce udzielenie miastu pierwszych ośmiu licencji bankowych dla banków wirtualnych oraz wydanie pierwszej serii zielonych obligacji skarbowych o wartości 1 mld USD².

W 2019 r. ochrona środowiska i obniżenie emisyjności pozostawały znaczącym wyzwaniem dla Hongkongu. W kwestii odpadów rząd podjął działania w celu ograniczenia wykorzystania plastikowych słomek i opakowań na żywność z pianki poliuretanowej w budynkach użytkowanych głównie przez pracowników rządowych. Nadal oczekuje się

² Hongkong stworzył program zielonych obligacji o wartości sięgającej 100 mld HKD (11,5 mld EUR). W maju Urząd Monetarny Hongkongu (HKMA) również zapowiedział zestaw środków mających na celu wsparcie i promocję rozwoju zielonego finansowania w Hongkongu.

jednak na długo omawiany program opłat za wywóz odpadów, którego projekt trafił do Rady Ustawodawczej w listopadzie 2018 r. Jedynym wartym uwagi planem dotyczącym ograniczenia rosnącej ilości produkowanych odpadów w mieście jest budowa dużej spalarni odpadów z odzyskiem energii. Nadal zdecydowanie brakuje polityk i instrumentów mających na celu ograniczenie, odzyskiwanie i recykling odpadów. Ważnym krokiem naprzód w kwestii zanieczyszczenia powietrza było wejście w życie w styczniu 2019 r. rozporządzenia, na podstawie którego jednostki pływające w Hongkongu muszą korzystać wyłącznie z paliwa o ograniczonej zawartości siarki (nieprzekraczającej 0,5 %). Ponadto Hongkong opublikował konsultacje publiczne dotyczące obniżenia emisyjności z myślą o rozwoju długoterminowej strategii obniżenia emisyjności na swoim terytorium.

Stosunki między Hongkongiem a Chinami kontynentalnymi

Bieżące protesty miały znaczący wpływ na stosunki między Hongkongiem a Chinami kontynentalnymi. Rząd Chińskiej Republiki Ludowej wyraził publiczne poparcie dla użycia siły przez władze w stosunku do protestujących. Dodatkowo stwierdzono – przy bardzo ograniczonych dowodach – że protesty stanowią narzędzie dla osób dążących do niepodległości Hongkongu i że za wzniecanie niepokojów społecznych odpowiadają zagraniczne siły. Chiny kontynentalne utrzymują, że problemy społeczno-gospodarcze stanowią główne źródło niezadowolenia społecznego. Przewodniczący Xi Jinping określił przemoc jako „trudne wyzwanie” z punktu widzenia zasady „jeden kraj, dwa systemy”.

W dalszym ciągu narastały obawy dotyczące zmniejszenia „wysokiego poziomu autonomii” Hongkongu w ramach zasady „jeden kraj, dwa systemy”.

Media donosiły o wzroście liczby żołnierzy Armii Ludowo-Wyzwoleńczej (PLA) stacjonujących w Hongkongu. W listopadzie zastęp żołnierzy PLA wyruszył z koszarów w dzielnicy Kowloon i zaczął usuwać barykady i gruz, którym zasypane były ciągi komunikacyjne podczas niepokojów społecznych. Zgodnie z przepisami ustawy zasadniczej rząd Hongkongu może wezwać PLA do udzielenia pomocy w przypadku klęsk żywiołowych lub pomocy w utrzymaniu porządku publicznego. W tym przypadku nie wystosowano jednak takiego wezwania.

W następstwie stwierdzenia przez Wysoki Trybunał niekonstytucyjności zakazu zakrywania twarzy rzecznik Komisji ds. Legislacyjnych Chińskiej Republiki Ludowej oznajmił, że o zgodności przepisów Hongkongu z ustawą zasadniczą może decydować wyłącznie Komitet Stały Zgromadzenia Ludowego. W swoim oświadczeniu Izba Adwokacka Hongkongu zauważyła, że takie stanowisko było „wadliwe prawnie”, że sądy w Hongkongu wcześniej uchylały niekonstytucyjne przepisy oraz że jakkolwiek sugestia dotycząca tego, że sądy Hongkongu nie mogą prowadzić kontroli konstytucyjności, prowadzi do ograniczenia władzy sądowniczej tych sądów i jest sprzeczna z ustawą zasadniczą.

Niepokoje polityczne doprowadziły do wzrostu napięcia – po obu stronach spektrum politycznego – w społeczności biznesowej Hongkongu. Pracownicy niektórych przedsiębiorstw w Hongkongu zostali ukarani, za pomocą środków obejmujących zwolnienie, za udział w demonstracjach i protestach oraz za popierające protesty komentarze w mediach społecznościowych. Same przedsiębiorstwa znalazły się w napiętej sytuacji, która doprowadziła do głośnych przypadków dotyczących szefów przedsiębiorstw rezygnujących ze swoich stanowisk oraz publicznych przeprosin udzielanych w związku z opiniami i działaniami politycznymi pracowników. Przedsiębiorstwa postrzegane jako sprzyjające Chinom były regularnie piętnowane przez osoby sympatyzujące z ruchem protestacyjnym.

W niektórych przypadkach przybrało to postać bojkotu, lecz również aktów przemocy, w szczególności wandalizmu w zakładach należących do tych przedsiębiorstw.

W 2019 r. Hongkong pozostawał **głównym centrum handlu dla Chin kontynentalnych**, a Chiny kontynentalne pozostawały największym partnerem handlowym Hongkongu: 55 % towarów wywożonych przez Hongkong trafiło do Chin kontynentalnych, a 47 % towarów przywożonych z Hongkongu pochodziło z Chin kontynentalnych. Z kolei dla Chin Hongkong był w 2018 r. piątym co do wielkości partnerem handlowym (po Stanach Zjednoczonych, UE, Japonii i Korei). Chiny kontynentalne (w szczególności prowincja Guangdong) pozostają ważną bazą uszlachetniania biernego dla Hongkongu.

Hongkong pozostaje również **dla Chin ważnym centrum finansowym offshore i centrum inwestycyjnym**. Dla Chin kontynentalnych jest on największym źródłem przychodzących bezpośrednich inwestycji zagranicznych (FDI), odpowiadając za 54 % wszystkich takich inwestycji (pod koniec 2018 r.), oraz największym miejscem docelowym wychodzących bezpośrednich inwestycji zagranicznych, będąc beneficjentem 65 % wszystkich takich inwestycji. Z kolei Chiny kontynentalne były dla Hongkongu drugim co do wielkości źródłem przychodzących bezpośrednich inwestycji zagranicznych (odpowiadając za 25,5 % papierów wartościowych Hongkongu pod koniec 2017 r.)³. Pod koniec 2019 r. w Hongkongu notowanych było 1 241 przedsiębiorstw z Chin kontynentalnych, które stanowiły 51 % notowanych w Hongkongu 2 449 przedsiębiorstw, lecz odpowiadały za 73 % łącznej kapitalizacji rynkowej. Pod koniec 2018 r. w Hongkongu notowanych było 1 146 przedsiębiorstw z Chin kontynentalnych, które stanowiły 50 % notowanych w Hongkongu 2 315 przedsiębiorstw, lecz odpowiadały za 68 % łącznej kapitalizacji rynkowej. Rynki kapitałowe Hongkongu i Chin kontynentalnych są powiązane za sprawą **programu Stock Connect** łączącego giełdę z Hongkongu z giełdami z Szanghaju i Shenzhen oraz **programu Bond Connect** umożliwiającego wzajemny dostęp do rynku obligacji.

W ciągu roku Hongkong i Chiny kontynentalne kontynuowały rozwój wzajemnych stosunków w ramach **umowy o wszechstronnym partnerstwie Chin i Hongkongu (CEPA)**. W listopadzie podpisały aneks do umowy CEPA dotyczący handlu usługami, wprowadzając jeszcze większą liberalizację środków w sektorach jak usługi finansowe i prawne, budownictwo i inżynieria, testowanie i certyfikacja, rozrywka oraz turystyka. Aneks ma zostać wykonany w czerwcu 2020 r.

W lutym 2019 r. opublikowano długo wyczekiwany plan działania **na rzecz obszaru metropolitalnego Guangdong–Hongkong–Makau**. Hongkong zidentyfikowano jako jedno z czterech najważniejszych miast regionu (razem z Shenzhenem, Kantonem i Makau). Hongkongowi powierzono kluczową rolę w rozwoju obszaru metropolitalnego Guangdong–Hongkong–Makau (GBA), w szczególności w odniesieniu do usług świadczonych w ramach zawodów regulowanych (w tym usług finansowych), oraz rolę globalnego centrum finansowego offshore dla transakcji w yuanach renminbi. Od czasu publikacji planu działania zapowiedziano takie środki jak umocnienie współpracy w zakresie praw własności intelektualnej i prawa celnego, a także ułatwienie mieszkańcom Hongkongu życia, pracy i prowadzenia badań naukowych na obszarze GBA. Ze względu na niepokoje społeczne w Hongkongu pojawiają się jednak nasilające się obawy dotyczące tego, że jego rola w GBA mogłaby ulec ograniczeniu z korzyścią dla innych zaangażowanych miast.

Stosunki dwustronne i współpraca między UE a Hongkongiem w 2019 r.

³ <https://www.tid.gov.hk/english/aboutus/publications/factsheet/china.html>

Dnia 28 listopada 2019 r. odbyło się w Hongkongu spotkanie w ramach **13. zorganizowanego dialogu między UE i Hongkongiem**. Dialog umożliwił omówienie kwestii związanych ze współpracą dotyczącą szerokiego wachlarza dziedzin, w tym handlu dwustronnego, przeglądu polityki przeprowadzonego przez WTO, usług finansowych, inwestycji, zamówień, prawa celnego, innowacji i technologii oraz handlu ludźmi.

Zgodnie z ostatnim badaniem przeprowadzonym w 2019 r. przez rząd Specjalnego Regionu Administracyjnego w Hongkongu założyło działalność ponad 2 300 przedsiębiorstw z UE, a ponad połowa z nich ma tam regionalną siedzibę główną lub biuro regionalne. Przedsiębiorstwa z UE prowadzą działalność w szerokiej gamie sektorów, głównie w sektorze usług finansowych i biznesowych, sektorze handlu, logistyki, sprzedaży detalicznej, żywności i napojów oraz w sektorze budowlanym.

W 2019 r. Hongkong był osiemnastym co do wielkości partnerem handlowym UE w dziedzinie handlu towarami, jak również dziewiątym co do wielkości partnerem handlowym UE w Azji, przy czym całkowita wartość wymiany handlowej wyniosła 48,0 mld EUR (+3,4 % w stosunku do roku poprzedzającego). Wywóz towarów z UE do Hongkongu osiągnął wartość 36,7 mld EUR, podczas gdy przywóz z Hongkongu osiągnął wartość 11,3 mld EUR. Oznacza to dla UE wyraźną nadwyżkę w wysokości 25,4 mld EUR (czwarta co do wielkości nadwyżka w handlu dwustronnym UE). Ponadto UE utrzymała pozycję drugiego co do wielkości – po Chinach kontynentalnych – partnera handlowego Hongkongu. W ciągu roku UE była dla Hongkongu drugim co do wielkości miejscem przeznaczenia towarów wywożonych i trzecim co do wielkości dostawcą towarów przywożonych do Hongkongu.

Hongkong pozostał ważnym miejscem składowania towarów tranzytowych w handlu między Chinami kontynentalnymi a UE. W 2018 r. wartość towarów przywożonych z UE do Chin kontynentalnych przez Hongkong wyniosła ponad 10 mld EUR, podczas gdy wartość powrotnego wywozu towarów pochodzących z Chin kontynentalnych do UE przez Hongkong wyniosła 35 mld EUR.

Hongkong pozostał piątym co do wielkości **partnerem handlowym UE w dziedzinie usług** w Azji – po Chinach, Singapurze, Japonii i Indiach. W 2018 r. (ostatnim roku, za który dostępne są dane) wartość dwustronnego handlu usługami wyniosła 29,3 mld EUR (+8,7 % w stosunku do roku poprzedzającego). Import usług z Hongkongu do UE osiągnął wartość 14,8 mld EUR, podczas gdy eksport z UE do Hongkongu wyniósł 14,5 mld EUR, co oznacza, że UE odnotowała w tym zakresie niewielki deficyt w wysokości 325 mln EUR.

Dwustronne **inwestycje** między UE i Hongkongiem nadal miały niezwykle duże znaczenie. Statystyki Hongkongu pokazują, że z wyłączeniem centrów offshore UE jest drugim co do wielkości zagranicznym inwestorem w Hongkongu – przy ponad 2 300 przedsiębiorstwach i papierach wartościowych o łącznej wartości 136,2 mld EUR – a jej wkład stanowił 8,2 % wszystkich bezpośrednich inwestycji zagranicznych do końca 2018 r. (ostatnie dostępne dane). Z kolei do końca 2018 r. łączna wartość papierów wartościowych w przypadku bezpośrednich inwestycji zagranicznych Hongkongu w UE wyniosła 168 mld EUR, sprawiając, że Hongkong stał się wartym uwagi źródłem bezpośrednich inwestycji zagranicznych w UE.

Znacząca pozycja Hongkongu w stosunkach inwestycyjnych z UE wynika częściowo z faktu, że znaczna część tego, co jest zapisywane w statystykach jako „bezpośrednie inwestycje zagraniczne Hongkongu”, pochodzi z części kontynentalnej Chin. Istotnie, według Rady ds. Rozwoju Handlu Hongkongu ponad 60 % wypływających chińskich inwestycji zagranicznych jest skierowane do Hongkongu lub odbywa się za jego pośrednictwem. Podobnie istotna część unijnych BIZ w Chinach przechodzi przez Hongkong. Do głównych przyczyn tego zjawiska

zaliczyć można obecność dostawców usług wysokiej jakości i przewidywalne otoczenie regulacyjne Hongkongu oraz praworządność.

W ciągu roku UE i Hongkong kontynuowały współpracę w dziedzinie **celi** w ramach finansowanego ze środków „IP Key” planu działania mającego na celu poprawę ochrony praw własności intelektualnej. W 2019 r. plan działania rozszerzono na porty morskie w UE na potrzeby współpracy i wspólnej kontroli nad towarami w tranzycie. W marcu odbyło się w Hongkongu posiedzenie grupy roboczej UE i Hongkongu ds. własności intelektualnej, natomiast w lipcu w Brukseli miało miejsce 11. posiedzenie Wspólnego Komitetu Współpracy Celnej UE i Hongkongu. Pomimo doskonałej współpracy Hongkong pozostał drugim miejscem pochodzenia towarów naruszających prawa własności intelektualnej przywożonych do UE w odniesieniu do wartości, nawet jeśli towary te nie są produkowane na jego terytorium. Obie strony zastanawiają się na sposobami dalszej walki z tym problemem i zacieśnienia współpracy w tym zakresie.

Władze Hongkongu opublikowały nowe wezwanie do finansowania w celu wsparcia uczestników programu „**Horyzont 2020**” ze Specjalnego Regionu Administracyjnego. Podczas zorganizowanego dialogu UE i Hongkong zgodziły się zbadać możliwość rozszerzenia mechanizmu współfinansowania Hongkongu w ramach programu „Horyzont 2020” i poza nim w celu uwzględnienia sektora prywatnego.

Jeżeli chodzi o **współpracę w sprawach podatkowych**, w lutym 2019 r. Hongkong zmienił dwa pozostałe systemy funduszy offshore i funduszy *private equity* w celu rozwiania obaw UE dotyczących wydzielania środków w ich ramach. Na tej podstawie Rada uzgodniła w marcu 2019 r., że Hongkong wypełnił swoje zobowiązania w zakresie dobrego zarządzania w dziedzinie podatków.

W kontekście **przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu** we wrześniu 2019 r.⁴ Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (FATF) wydała sprawozdanie z wzajemnej oceny dotyczącej Hongkongu. Hongkong to jurysdykcja, w której zakładanych jest bardzo dużo przedsiębiorstw. Niedawno udoskonalono obowiązujący tam system w celu zagwarantowania, aby przedsiębiorstwa gromadziły i utrzymywały w swoich pomieszczeniach informacje o beneficjentach rzeczywistych, ale nie wykazano jeszcze w pełni skuteczności tych nowych środków. Hongkong powinien również podjąć dalsze działania w celu zapewnienia większej dostępności i dokładności informacji o beneficjentach rzeczywistych w odniesieniu do rozwiązań prawnych.

UE i Hongkong kontynuowały współpracę w celu zacieśniania **kontaktów międzyludzkich**, zwłaszcza w kontekście badań naukowych, współpracy akademickiej, mobilności studentów oraz sektora kultury i sektora kreatywnego.

Biuro UE w Hongkongu wdrożyło szeroki zakres działań z zakresu kultury, gospodarki i dyplomacji publicznej, często we współpracy z państwami członkowskimi UE oraz ich instytucjami kultury. Najważniejszymi wydarzeniami roku były m.in. Festiwal Filmów UE, Dzień Języków UE, Targi Książki w Hongkongu, udział w dorocznym spotkaniu osób LGBTI z Hongkongu, warsztaty na temat tworzyw sztucznych jednorazowego użytku, partnerstwo z IOM w zakresie Międzynarodowego Festiwalu Filmów na temat Migracji, wspólne warsztaty UE i Hongkongu na temat zapobiegania handlowi ludźmi oraz projekcja filmów i dyskusja

⁴ <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/reports/mer4/MER-Hong-Kong-China-2019.pdf>

panelowa mająca na celu poznanie praw zagranicznych pracowników domowych. Biuro UE spotykało się często z urzędnikami państwowymi, decydentami oraz przedstawicielami środowiska akademickiego i społeczeństwa obywatelskiego.